

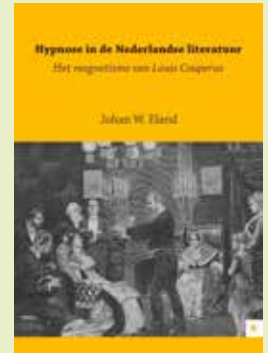
Boeken

Hypnose in de Nederlandse literatuur

Het magnetisme van Louis Couperus.

Johan W. Eland

Free Musketiers, Zoetermeer 2015 ISBN 978-90-484-3402-2

Vanuit de achtergrond van Johan Eland is het begrijpelijk dat hij dit onderwerp heeft gekozen om te onderzoeken. Hij is antiquaar, verzamelt hypnoseboeken en hij beheert de Hypnosebibliotheek in Den Bosch. Voor mij gaat het erom: is dit boek interessant voor hypnotherapeuten?

Na de titelpagina staat er voor de lezer een uitspraak van de schrijver Couperus: 'Zet niet tussen je zelf en een ander de fopspiegels van sympathie of antipathie! In het voorwoord staat de rest: 'Het komt per slot zoo weinig op aan hoe ik die medemens vind- als kunstenaar moet het mij oneindig meer interesseren hoe die ander is.' Eland schetst verder wat hij wil onderzoeken in dit boekje, namelijk: of bij Couperus de verschijnselen sympathiseren, magnetiseren en hypnotisme letterlijk opgevat moeten worden en hij wil achterhalen waar Couperus zijn kennis over die drie verschijnselen vandaan heeft. Wonderlijk is wel dat de auteur over 'we' schrijft, terwijl er geen co-auteurs op de cover staan vermeld.

Eland legt in het eerste gedeelte van zijn boek een aantal termen, begrippen en literaire stromingen uit. Literatuur en wetenschap gaan hand in hand. Hij start in de 13e eeuw waar de magneet als motief werd gebruikt in de literatuur. Later stond de magneet als metafoer voor de aantrekkingskracht en afstoting van mensen en werd het kompas in de literatuur gebruikt als metaforische richtingwijzer voor het morele leven.

Een aantal ongenummerde hoofdstukken volgt: Psychofysiologische literatuur & Sensitivisme; Magnetisme & literatuur; Mesmerisme, dierlijk magnetisme & psychofysiologische literatuur; Somnambulisme, hypnotisme & literatuur; Spiritisme & spiritualisme.

Het tweede gedeelte van het boek bevat de hoofdstukken Louis Couperus & de sympathie; Couperus & Hypnotisme en of deze auteur wel werd begrepen.

Als lezer ben ik wel wat overdonderd door alle termen die gebruikt worden. Terwijl ik Nederlands gestudeerd heb en de literaire stromingen ken. De schrijver laat zien dat hij over grote kennis beschikt, die het hem mogelijk maakt om zijn onderzoek in de tijd te plaatsen. Als lezer vind ik het moeilijk om alles te kunnen volgen.

Interessant vind ik het gegeven dat er eind 19e eeuw ook al verwarring was over de term 'hypnose/ hypnotisme'. Ook toen ondervonden behandelaars met een gedegen achtergrond, artsen in dit geval, last van de praktijken van lekenhypnotiseurs, die hypnose in een verkeerd daglicht stelden. Een mooi voorbeeld is de beschrijving van de hypnosepioniers/ artsen Frederik van Eeden en Albert van Renterghem. Zij openen in 1887 hun kliniek in Amsterdam met als activiteit: 'behandeling door hypnotisme'. Later veranderen zij dat in: 'suggestieve psychotherapie', omdat volgens Van Eeden 'alle magische toestanden eenvoudig hypnotische toestanden genoemd worden.' Op het congres voor Experimentele Psychologie in Londen op 2 augustus 1894 zegt van Eeden: 'De suggestie staat dus onder de psychische middelen, waarmede men op den lijder invloed hebben kan boven aan. Onder therapeutische hypnose versta ik een door suggestie teweeg gebrachte normale slaap.' Waarna hij Hypnotisme als abnormaal afdoet.

Medici vervangen dan ook in die tijd de term 'hypnotisme' door 'hypnose', maar handhaven het werkwoord hypnotiseren. Mede daardoor blijft volgens Eland een heldere scheiding tussen medici en toneelhypnotiseurs uit. Daarna legt hij zeven termen helder uit: sympathie/ antipathie; Magnetisme; Mesmerisme; Somnambulisme; Hypnotisme; Hypnose en Hypnotherapie.

In de tweede helft van het boek gaat het over het werk van Louis Couperus. In citaten uit een paar romans wordt weergegeven hoe hij verschijnselen sympathiseren, magnetiseren en hypnotisme verwerkt in zijn boeken. Er kwam in die tijd zeker kritiek op het werk van Couperus, maar dat was vooral op het godsdiensstige en zedelijke vlak.

Pikant vind ik dat men in die tijd hypnose koppelde aan misdaad. In krantenartikelen zijn diverse verhalen te lezen, waarin moorden worden begaan door mensen die gehypnotiseerd waren. Ook was er sprake van fraude omdat er testamenten werden opgemaakt, terwijl de gedupeerde gehypnotiseerd was. Aan het eind van het boek geeft Eland zijn conclusies weer. Ik vind dit zeker een boek voor hypnotherapeuten, omdat het gaat over een stuk geschiedenis van het vak. Het werk van Couperus krijg je er dan gewoon bij.

Johan Eland heeft twee boeken vertaald over hypnotherapie bij hechtingsproblematiek van Dr. Anthony Madrid en hij schreef een studie over de samenhang tussen hypnose, spiegelneuronen en oxytocine (*Het Hypnotisch Oxytocine Complex*, 2014) Hij werkt aan een biografie van Dr. W.A. van Renterghem, hypnosepionier.